

Till Kulturdepartementet

Västerviks kommuns yttrande över betänkandet SOU 2025:92 En kulturkanon för Sverige

Sammanfattning

Västerviks kommun ställer sig övergripande negativ till de förslag som en kulturkanon för Sverige omfattar. Detta på grund av stora negativa ekonomiska konsekvenser för kultursektorns och civilsamhällets möjligheter till breddad finansiering. Förslagen går också ut över det fria kulturlivet, kommunalt självstyre samt motverkar kultursamverkansmodellen samt har ett snävt mångfalds-, samtids- och barnrättsperspektiv.

Västerviks kommun inga synpunkter om pågående reformering av läro-, kurs- och ämnesplaner beaktar kulturkanon och uppmanar till användning av densamma i tillämpliga delar för att tillgängliggöra kunskap om det gemensamma kulturarvet.

Nya undersökningar som bör beaktas

Folkbildningen lyfts fram som viktig aktör för att kulturkanon ska tillgängliggöras i samhället och som en bas för den svenska bildningstraditionen.

- En ny rapport om bibliotek och studieförbund som författats av Svensk biblioteksförening, Studieförbunden i samverkan samt Folkbildningsrådet tydliggör nedskärningarna gällande det statliga stödet till folkbildningen. Detta drabbar framför allt mindre kommuner och landsbygd. Folkbildningen har behov av statliga medel som de själva kan styra över för att utveckla sina verksamheter. Om folkbildningen ska kunna utgöra en viktig aktör för kulturkanon behöver folkbildningens olika delar mer finansiering, inte mindre – annars riskerar kommunerna, där de olika folkbildningsaktörerna verkar, att indirekt behöva stå för notan.

Utredning av kultursamverkansmodellen

- Kulturrådet har haft i uppdrag att ta fram förslag på hur myndigheternas arbete och samverkan inom kultursamverkansmodellen kan utvecklas. Ett särskilt fokus ligger på att öka kommunernas roll, ansvar och betydelse i modellen. Västerviks kommun anser, tvärtemot betänkandet, att förslagen i SOU 2025:92 till stora delar motverkar lokalt självstyre och vill uttrycka oro över statlig styrning av kulturlivet och val gällande eventuell lokal platsutveckling.

Att beakta

Utredningen anser inte att förslaget har direkt inverkan på kommunalt självstyre.

Västerviks kommun anser att förslagen, samt dess ekonomiska konsekvenser, motverkar lokalt självstyre, och vill uttrycka oro över statlig styrning av regionalt och lokalt kulturliv samt risk för minskad valfrihet gällande lokal platsutveckling.

Barnrättsperspektiv

I förslaget till en Kulturkanon för Sverige anser inte Västerviks kommun att barnrättsperspektivet har beaktats i tillräckligt hög grad. Om Sverige i framtiden, genom våra medborgare som nu är barn, ska kunna vara internationellt konkurrenskraftigt behöver barnen rätt till kultur i bredare mening än vad kulturkanon anger. Barn behöver då förberedas för mer mångkultur och för att kunna sätta svensk kultur, inklusive det som inryms i kulturkanon, i ett internationellt kultursammanhang.

Utredningsförslag gällande bildande av ny stiftelse (6.2.1 samt 7.1)

- Västerviks kommun ställer sig negativ till bildande av en ny stiftelse med ansvar för att förvalta, tillgängliggöra och främja Sveriges kulturkanon genom att 150 mkr tas från Allmänna arvsfonden. Västerviks kommun ställer sig även negativ till samtliga förslag till interimslösningar (i väntan på bildad stiftelse).

Detta förslag innebär ekonomiska konsekvenser som riskerar att minska tillgängliga medel för stöd till ideella organisationers projekt och minskar därigenom möjligheterna för breddad finansiering av civilsamhällets engagemang, vilket i sin tur riskerar att öka trycket för kommunal finansiering i dessa delar. Som utredningen pekar på kan detta också öka risken att trycket på andra statliga bidragsformer ökar över tid. Förslaget innebär också ökad administration och kostnader kopplat till detta.

Utredningsförslag gällande tillgängliggörande av kanon genom kultur- och kulturarvsaktörerna (6.2.8 samt 7.1)

- Västerviks kommun ställer sig negativ till förslaget om att 60 miljoner kronor från kulturbudgeten under perioden 2026–2028, inklusive 20 miljoner årligen för att stödja regionala aktörer som läns museer och kulturarvsinstitutioner antas.

Samtliga förslag till finansiering utifrån omprioritering av befintlig kulturbudget är mycket oroande, särskilt med tanke på ett redan idag urholkat statsbidrag där uppräknings av regionala bidrag inom kultursamverkansmodellen inte sker. En sänkning av bidragen har också aviserats från 2027, då det tillfälliga bidragen under 2025-2026 avslutas.

Redan nu ser de regionala kulturverksamheterna konsekvenser som påverkar bland annat kostnader för personal, då inte löneuppräknings skett, vilket skär ner den kulturella infrastrukturen. Detta påverkar även lokal utveckling och kommuners möjlighet att nyttja den regionala kulturen.

Förslagen går emot Kultursamverkansmodellen där beslut ska fattas närmare medborgarna och ge kommuner ökat inflytande.

Förslag om att öronmärka medel är en styrning av kulturlivet, vilket motverkar konstnärlig frihet och utveckling. Detta riskerar även att motverka nutida/samtida konst. Öronmärkta medel utifrån innehåll i en kulturkanon är en motsats till ett fritt kulturliv, där armlängds avstånd ska beaktas.

Förslag om öronmärkta medel riskerar även statlig styrning av lokal utveckling gällande platsutveckling. Utredningen anser inte att förslaget har direkt inverkan på kommunalt självstyre, vilket Västerviks kommun starkt ifrågasätter. Lokal och regional kultur bör själva kunna styra vilka satsningar som ska göras gällande kulturarv och viktiga platser, utan statlig inblandning, för att bäst främja lokal och regional utveckling.

Utredningsförslag gällande tillgängliggörande av kanon genom skolväsendet (6.2.8)

- Västerviks kommun ställer sig positiv till förslaget om att, i samband med den översyn av läroplaner och kurs- och ämnesplaner som följer av läroplansutredningens förslag, *överbäga* att införa skrivningar om kulturkanon i relevanta delar av skolans styrdokument.

Detta förslag medför inga negativa ekonomiska konsekvenser och påverkar heller inte styrande gällande ett fritt kulturliv eller lokal styrning gällande val av utvecklingsinsatser. Förslaget kan vara ett stöd för att skapa likvärdighet genom en gemensam referensram och vara ett pedagogiskt verktyg för att bevara klassiker och kulturarv, vilket är betänkandets avsikt.

I detta ärende har kommunstyrelsens arbetsutskott i Västerviks kommun beslutat. Förvaltningschef inom kommunstyrelsens förvaltning har varit föredragande. I ärendet har också kommunstyrelsens utskott för kultur och fritid deltagit.